

Γρηγόρης Αυξεντίου (1928-1957) - Ο σταυραετός του Μαχαιρά

✘ «Στην εσχάτην ανάγκην θα αγωνιστώ και θα πεθάνω σαν Έλληνας, αλλά ζωντανόν δεν θα με πιάσουν».

Γρηγόρης Αυξεντίου.

Ο Γρηγόρης Αυξεντίου γεννήθηκε στο χωριό Λύση της επαρχίας Αμμοχώστου, που βρίσκεται ανάμεσα στη Λευκωσία και την Αμμόχωστο, στις 22 Φεβρουαρίου του 1928. Από τη φύση του ήταν παράτολμος και ατίθασος, ενώ είχε γαλουχηθεί με εθνικά και θρησκευτικά ιδεώδη.

Οι γονείς του, Πιερής και Αντωνού, ήταν εύποροι αγρότες. Είχε και μια αδερφή, την Χρυσταλλού Αυξεντίου-Σουρουλλά

Ο Γρηγόρης μετά το δημοτικό σχολείο του χωριού του φοίτησε στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου και ακολούθως έφυγε για την Ελλάδα με σκοπό να γίνει στρατιωτικός. Για να σπουδάσει, πήρε πρώτα την ελληνική υπηκοότητα και ξεγράφηκε ουσιαστικά από την τότε αγγλοκρατούμενη Κύπρο. Μπήκε τελικά στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών και παράλληλα μελετούσε φιλολογία σκοπεύοντας να παρακολουθήσει αργότερα τη Φιλοσοφική. Το 1949 απέτυχε στις εξετάσεις της Σχολής Ευελπίδων και γράφηκε στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών του Ελληνικού Στρατού και έλαβε κατάρτιση ανθυπολοχαγού. Εκεί αφού αποφοίτησε, έκανε τη στρατιωτική του θητεία στον 1^ο λόχο του 613ου τάγματος πεζικού, στα Ελληνοβουλγαρικά σύνορα και αλλού, απ' όπου και έστελνε φλογερά πατριωτικά γράμματα στους δικούς του, αναφέροντας ότι εκεί αισθανόταν περήφανος γιατί έκανε το καθήκον του προς την πατρίδα.

Τελείωσε τη θητεία του στις 15/11/1952 και επέστρεψε στην Κύπρο, όπου άρχισε να εργάζεται στα κτήματα του πατέρα του σαν οδηγός, μεταφέροντας εργάτες από τη Λύση στην Αμμόχωστο. Εκείνη την περίοδο αρραβωνιάζεται.

Τον Ιανουάριο του 1955 μυήθηκε στην Ε.Ο.Κ.Α. (Εθνική Οργάνωση Κυπρίων Αγωνιστών, με κύριο στόχο την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα) από τον Ανδρέα Αζίνα και είχε την πρώτη του επαφή με το Γρίβα στις 20/1/1955, που ήταν αρχηγός της Ε.Ο.Κ.Α. και μπήκε στον αγώνα κατά των Άγγλων.

Αντί του καθιερωμένου όρκου, ο Γεώργιος Γρίβας Διγενής δέχτηκε τον λόγο της στρατιωτικής τιμής του Αυξεντίου.

Την άνοιξη του ιδίου χρόνου συμμετείχε στις επιθέσεις κατά της Ηλεκτρικής Εταιρείας και του Ραδιοφωνικού Σταθμού της Λευκωσίας. Πολύ γρήγορα διακρίθηκε για τις ηγετικές του ικανότητες και ο Γρίβας, αναγνωρίζοντας το ήθος και τον πατριωτικό του ζήλο, του δίνει την θέση του υπαρχηγού της Ε.Ο.Κ.Α και του αναθέτει την στρατολόγηση και εκπαίδευση ανδρών στον τομέα της Αμμοχώστου σε συνεργασία με τις οργανωμένες ήδη ομάδες της περιοχής, που δρούσαν στις τάξεις του ΕΜΑΚ (Εθνικό Μέτωπο Απελευθέρωσης Κύπρου), όπου και τον θέτει επικεφαλή. Μέσα στην Οργάνωση πήρε το κωδικό όνομα «Ζήδρος» (το αγωνιστικό του ψευδώνυμο παρέπεμπε στο Ζήδρο, το Δυτικομακεδόνα κλεφταρματολό επί Τουρκοκρατίας.), το οποίο και κράτησε μέχρι τον ηρωικό του θάνατο. Κατά τη διάρκεια της σύντομης αντιστασιακής του δράσης έλαβε και τα ψευδώνυμα «Ρήγας», «Αίαντας», «Άρης», «Μάστρος», «Ανταίος» και «Ζώτος» και έγινε το φόβητρο των Άγγλων και ο θρύλος των συμπατριωτών του.

Ήταν ηγετική φυσιογνωμία και διέθετε οργανωτικές και στρατιωτικές αρετές. Ήταν ο μόνος από τους νεαρούς μαχητές που διέθετε στρατιωτική κατάρτιση, αλλά παράλληλα διακρινόταν για τις πνευματικές του αρετές, την αγάπη και τη στοργή που έδειχνε προς τους συντρόφους του, τους οποίους και στήριζε, ενδυνάμωνε και ενίσχυε με σθένος, αγωνιστικότητα και αυταπάρνηση.

Ο Αυξεντίου ήταν ο πρώτος τομεάρχης της ΕΟΚΑ στην περιοχή Αμμοχώστου και την 1η Απριλίου του 1955, πρώτη μέρα του αγώνα κατά των Άγγλων, επειδή ανακαλύφθηκε το αυτοκίνητο που χρησιμοποιούσε για την επιχείρηση ανατινάξεων στις πετρελαιοαποθήκες της αγγλικής βάσης Δεκέλειας, βγήκε στα βουνά και ηγήθηκε των επιθέσεων εναντίον αγγλικών στόχων στον τομέα του. Από τότε μέχρι το τέλος της ζωής του έζησε στην παρανομία διευθύνοντας ανταρτικές ομάδες.

Δεν άργησε να γίνει ο υπ' αριθμόν ένα καταζητούμενος από τους Άγγλους, οι οποίοι τον επικήρυξαν αρχικά με 250 λίρες και στην συνέχεια, με το υπέρογκο για την εποχή, ποσό των 5.000 λιρών, επειδή ανατίναξε αγγλικές περιουσίες.

Μετά την επικήρυξη του καταφεύγει στην οροσειρά τού Πενταδάκτυλου, σε μια φυσική στενόχωρη σπηλιά. Εκεί τον βρήκε ο βοσκός από τη Λάπηθο, γέρο Γιώργος Ζοππής και άρχισε να τον τροφοδοτεί, εκμεταλλευόμενος το επάγγελμά του που δικαιολογούσε την καθημερινή παρουσία του στο βουνό. Εκεί ο Αυξεντίου μαθαίνει στους αγωνιστές την χρήση των όπλων, καθώς και τεχνικές ανταρτοπόλεμου.

Στην περιοχή κατέφυγαν τον επόμενο καιρό και άλλοι αντάρτες, οπότε ο Αυξεντίου σκέφτηκε πως ήταν αναγκαία η ύπαρξη συνεχούς υδροδότησής τους,

διότι, όπως έλεγε, «την πείνα μπορείς να την αντέξεις, αλλά τη δίψα όχι». Σκέφτηκε πολύ το θέμα, έδερνε συνεχώς το μυαλό του, σε σημείο που η εξεύρεση νερού τού έγινε έμμονη ιδέα. Η πίστη, όμως, δεν του έλειψε ποτέ. Έτσι, ένα καλό πρωινό, πήρε τον κούσπο και άρχισε να κτυπά με δύναμη σε συγκεκριμένο σημείο της οροφής της σπηλιάς. Οι σύντροφοί του όχι μόνο παραξενεύτηκαν για την ενέργειά του αυτή, αλλά και από μέσα τους γελούσαν κοροϊδευτικά. Όμως, σε κάποια στιγμή, το θαύμα έγινε: Μαζί με το ποτάμι ιδρώτα, που έτρεχε από το πρόσωπο και το κορμί του ήρωα, άρχισε να στάζει και νερό στο κεφάλι του, η ροή, μάλιστα όλο και δυνάμωνε. Η έκπληξη όλων γι' αυτό που έβλεπαν ήταν μεγάλη, οπότε ο Γρηγόρης, ρίχνοντας, κάτω τον κούσπο με ανακούφιση, φώναξε δυνατά: «Είστε βρε τι σημαίνει να πιστεύεις σε κάτι; Εγώ αν δεν είστε, νερόν δεν θα ευρίσκαμεν. Να πιστεύετε, λοιπόν, να πιστεύετε!..».

Το γεγονός, απέδειξε ότι η δύναμη της πίστης ήταν πολύ βαθιά ριζωμένη στην ψυχή του Γρηγόρη.

Η δράση του ήταν πλούσια τόσο στον Πενταδάκτυλο όσο και στο όρος Τρόδος όπου κατέφυγε αργότερα.

Κρυφά παντρεύτηκε και κάτω από μυθιστορηματικές συνθήκες την ως τότε μνηστή του Βασιλεία Παναγή, μια νύχτα στο μοναστήρι του Αχειροποιήτου στις 10/6/1955. Ποτέ οι Άγγλοι δεν μπόρεσαν να πιάσουν το «Ζήδρο», όσες και αν κάνανε προσπάθειες. Πάντα τους ξέφευγε.

Οι μάχες διαδέχονται η μια την άλλη: Αγύρτα, Λάπηθος, Πεδουλάς, Δευτερά.

Στις 11 Δεκεμβρίου 1955 επέδειξε τις εξαιρετικές στρατιωτικές του ικανότητες στην ιστορική μάχη των Σπηλιών, παρασύροντας δυο φάλαγγες των Άγγλων στρατιωτών, που ανηφόριζαν προς τα κρησφύγετα, να συγκρουστούν μεταξύ τους. Πολλά και τα κουφάρια που οι αποικιοκράτες αναγκάστηκαν να μετρήσουν στα Χανδριά, το Μάρτιο του 1956. Εκεί έπεσε ένας από τους καλύτερους πολεμιστές του Αυξεντίου, ο Χρήστος Τσιάρτας. Το Πάσχα του 1956 βρίσκει τον ήρωα ν' αναρρώνει στο ιστορικό (ιδρύθηκε το 1148) μοναστήρι του Μαχαιρά, μετά από εγχείρηση. Εκεί συνέβη και το πρωτοφανές της εμφάνισής του ενώπιον των διωκτών του, όταν πάνω από 100 Άγγλοι αξιωματικοί και στρατιώτες έζωσαν το μοναστήρι. Μεταμφιεσμένος σε καλόγερο, με γενειάδα και ράσο, ο Γρηγόρης Αυξεντίου παρουσιάστηκε και συστήθηκε στον Άγγλο επικεφαλής αξιωματικό ως ο «πάτερ-Χρύσανθος» και στην συνέχεια τους...κέρασε.

Ο Διγενής τού ανέθεσε μαζί με τον τομέα Πιτσιλιάς και τα χωριά της Ορεινής - Μαχαιρά. Τον Ιούλιο του 1956 προστέθηκαν στον τομέα του και τα κρασοχώρια

Λεμεσού.

Στις 31 Δεκεμβρίου του 1956, παραμονή Πρωτοχρονιάς, κυκλώνεται μαζί με τα παλικάρια του στο χωριό Ζωοπηγή και ακολουθεί σφοδρή σύγκρουση. Ο Αυξεντίου τραυματίζεται, αλλά διαφεύγει, αφήνει όμως νεκρό πίσω, τον συναγωνιστή του Μάκη Γεωργάλλα.

Την 1η Μαρτίου του 1957, οι Άγγλοι ξαναεισβάλλουν στο μοναστήρι του Μαχαιρά. Υποβάλουν σ' εξαντλητική ανάκριση τον αγωγιάτη της Μονής και τον αναγκάζουν ν' αποκαλύψει ότι ο Αυξεντίου έχει κατασκευάσει καταφύγιο-κρύπτη ένα χιλιόμετρο πιο κάτω.

Στις 3 Μαρτίου 1957, Άγγλοι στρατιώτες περικύκλωσαν το κρησφύγετό του κοντά στον Μαχαιρά. Ο Γρηγόρης φώναξε τότε:

«Σύντροφοι, ο θεός να με βγάλει ψεύτη, προδοθήκαμε».

«Αρχηγέ, μαζί σου και στον θάνατο» ψιθύρισαν όλοι.

Δεν πρόλαβαν να τελειώσουν την κουβέντα τους και οι στρατιώτες έφθασαν στην είσοδο του κρησφύγετου. Φώναξαν στους άνδρες να παραδοθούν όμως καμία απάντηση.

Η μάχη κράτησε για ώρες. Στην ομάδα του ήταν οι Ανδρέας Στυλιανού, Αυγουστής Ευσταθίου, Αντώνης Παπαδόπουλος και Φειδίας Συμεωνίδης, τους οποίους, όμως, διέταξε να βγουν από το κρησφύγετο και να παραδοθούν για να σωθούν, ενώ αυτός έμεινε και πολέμησε μόνος επί 10 ώρες τους εχθρούς, τραυματισμένος από θραύσμα χειροβομβίδας.

«Εσείς να βγείτε», είπε ο Γρηγόρης στους άνδρες του, «Θα σας χρειαστεί αλλού η πατρίδα. Εγώ πρέπει να μείνω εδώ για να πολεμήσω για την πατρίδα μας».

Ο ίδιος αποφασισμένος να μην πέσει ζωντανός στα χέρια των Άγγλων και αν χρειαστεί να θυσιαστεί τους είπε επί λέξη:

Μέχρι σήμερα μαθαίνατε πώς πολεμούν οι Έλληνες. Σήμερα θα μάθετε και πως πεθαίνουν.

Σε προτροπές των Άγγλων να παραδοθεί είχε μόνο μία απάντηση να δώσει «Μολών Λαβέ». Αμέσως, τέσσερις στρατιώτες όρμησαν μέσα στην σπηλιά. Ο Αυξεντίου τους υποδέχτηκε με καταιγιστικά πυρά. Οι τρεις Βρετανοί οπισθοχώρησαν έντρομοι, ο τέταρτος, ένας δεκανέας, έπεσε νεκρός.

Σύμφωνα με μαρτυρία του συμπολεμιστή του Αυγουστή Ευσταθίου, που μετά τη ρίψη χειροβομβίδας στο κρησφύγετο επέστρεψε, με υπόδειξη των Άγγλων, για να

διακριβώσει αν ο Αυξεντίου ήταν ζωντανός και να τον πείσει να παραδοθεί. Ο Αυγουστής προτίμησε να μείνει μαζί με τον αρχηγό του.

Ο Γρηγόρης φώναξε: «Τώρα είμαστε δύο. Ελάτε να μας πάρετε». Και η μάχη συνεχίστηκε ως το απόγευμα. Προσπάθειά τους ήταν να κρατήσουν τη μάχη μέχρι να νυχτώσει και επωφελούμενοι από το σκοτάδι να διαφύγουν. Οι Άγγλοι στρατιώτες, που αντιλήφθηκαν τον σκοπό τους, περιέλουσαν το κρησφύγετο με βενζίνη, το πυρπόλησαν και έκαψαν ζωντανό τον Αυξεντίου, ενώ ο Αυγουστής Ευσταθίου, με βαριά εγκαύματα, επιχειρεί έξοδο και συλλαμβάνεται. Οι εμπρηστικές βόμβες πετρελαίου, των μισελλήνων του Λονδίνου, λαμπαδιάζουν τα πάντα. Έτσι, καιόμενος σαν λαμπάδα, έπεσε ο Γρηγόρης Αυξεντίου, άμορφη μάζα από καμένη σάρκα, πυροβολώντας ως το τέλος, Κυριακή 3 Μαρτίου 1957. Οι ισχυρές δυνάμεις των Άγγλων υπέστησαν όμως πρωτοφανείς απώλειες (πάνω από 40 οι νεκροί, ακόμα περισσότεροι οι τραυματίες).

Όπως έγραψαν εφημερίδες της εποχής:

Τις απογευματινές ώρες τού Σαββάτου, απόσπασμα του Βρεταννικού Στρατού από 60 άνδρες εκινήθη προς την Μονή, την οποία και εκύκλωσε για να συλλάβει τον καταδιωκόμενο Αγωνιστή. Οι Βρεταννοί στρατιώται ανεστάτωσαν κυριολεκτικώς την Μονή και έθεσαν υπό κράτησιν όλους τους μοναχούς, περιλαμβανομένου και του Ηγουμένου, τους οποίους και εκακοποίησαν για να τους αποσπάσουν πληροφορίες περί του ακριβούς σημείου όπου εκρύπτετο ο Αυξεντίου. Κανείς όμως μοναχός δεν είπε τίποτα. Κατά την διάρκεια της ερεύνης στην περιοχή γύρω από το μοναστήρι, οι Βρεταννοί στρατιώται ανεκάλυψαν μια σπηλιά κρυμμένη μέσα σε θάμνους.

Ο επί κεφαλής τού Βρεταννικού αποσπάσματος Ανθυπολοχαγός Middleton πλησίασε την είσοδο της σπηλιάς και εφώνησε: «Ρίξε τα όπλα σου και παραδώσου, αλλιώς θα επιτεθούμε». Κάποιος απήντησε: «Καλά παραδιδόμαστε». Τέσσερες άνδρες βγήκαν έξω, δύο από αυτούς επικηρυγμένοι με 5.000 λίρες, όπως και ο Αυξεντίου. Ο Αυξεντίου δεν ήταν μεταξύ αυτών. Ο Ανθυπολοχαγός Middleton τον εκάλεσε και πάλιν να παραδοθεί, αλλά έλαβε την υπερήφανη απάντησιν «Μολών Λαβέ».

Αμέσως, τέσσερες άνδρες όρμησαν μέσα στην σπηλιά. Ο ηρωικός μαχητής τής Κυπριακής Ελευθερίας τούς υπεδέχθη με καταιγισμόν πυρός. Οι τρεις από τους τέσσερες Βρεταννούς, οι οποίοι είχαν ελπίσει ότι θα εισέπραττον την επικήρυξιν

του Αυξεντίου βγήκαν αμέσως έντρομοι, ενώ ο τέταρτος, τραυματισμένος στο στήθος κατέπεσε στο έδαφος, για να υποκύψει λίγες ώρες αργότερα στα τραύματά του. Ο επί κεφαλής τών Βρεταννικών δυνάμεων Ανθυπολοχαγός Middleton εξήτησε αμέσως ενισχύσεις, οι οποίες και κατέφθασαν με τα ελικόπτερα. Η μάχη συνεχίσθη έτσι επί 10 ολόκληρες ώρες, κατά την διάρκειά της δε οι Βρεταννοί εχρησιμοποίησαν μεταξύ των άλλων δακρυγόνες βόμβες.

Μπροστά στο αλύγιστο θάρρος τού Αυξεντίου και αφού προηγουμένως έκαναν χρήση όλων τών ειδών τών όπλων, οι Βρεταννοί στρατιώται έρριψαν μέσα στην σπηλιά βόμβες πετρελαίου. Τεράστιες φλόγες εκάλυψαν το σπήλαιο για να τυλίξουν σε λίγο το κορμί τού Ηρωικού Πατριώτη.

Η μάχη ετελείωσε στις 2 η ώρα την νύκτα. Η σορός τού Αυξεντίου ανευρέθη απηνθρακωμένη. Ο Αυξεντίου ήταν ηλικίας 29 ετών. Στον κατάλογο των καταζητουμένων από τους Άγγλους, ήταν εγγεγραμμένος δεύτερος μετά τον στρατηγό Γρίβα.

✘ Το καρβουνιασμένο πτώμα του αναγνώρισε πρώτος ο πατέρας του στο στρατιωτικό νοσοκομείο Λευκωσίας.

«Απ' τις χοντρές ελληνικές κοκκάλες του», όπως είπε, «κι από κείνο το χρυσό κωσταντινάτο που άχνιζε στον κόρφο του».

Βγήκε από το νεκροτομείο χαμογελώντας... Όλοι νόμισαν ότι δεν ήταν ο γιος του. Όταν απομακρύνθηκε όμως, ξέσπασε σε λυγμούς. Στην εύλογη απορία, γιατί γελούσε πριν κι αν τελικά δεν είναι ο Γρηγόρης, αυτός απάντησε με περηφάνια: **«Ναι, ο Γρηγόρης είναι, αλλά να μην μας δούνε αυτά τα σκυλιά να κλαίμε...»**.

Η μάνα του όταν πληροφορήθηκε το μαύρο μαντάτο, γονάτισε κι αφού έσφιξε το μαύρο της τσεμπέρι κάτω απ' το δυνατό σαγόνι της, είπε ακριβώς τα λόγια που περίμενε ο γιος της: **«Είμαι περήφανη για τον γιο μου. Κάλλιο μια φούχτα τιμημένη στάχτη, παρά γονατισμένος ο λεβέντης μου. Χαλάλι για την πατρίδα. Κι εγώ στη θέση του το ίδιο θα έκανα»**.

Κι αφού κάθησε σε μια καρέκλα, συνέχισε: **«Και τώρα θα κάνω το καθήκον μου...»** κι άρχισε να κλαίει τον γιο της...

Από φόβο λαϊκών εκδηλώσεων οι Άγγλοι έθαψαν το καμένο σώμα του Αυξεντίου

στις Κεντρικές Φυλακές Λευκωσίας, στις 4 Μαρτίου 1957, στον χώρο που είναι γνωστός σήμερα ως «Φυλακισμένα Μνήματα».

Έτσι ο Γρηγόρης Αυξεντίου με τη θυσία του επισφράγισε τον αγώνα του για την ελευθερία της Κύπρου, περνώντας στην αθανασία και στην άφθαρτη μνήμη της ιστορίας επονομαζόμενος επάξια ως «ο αετός του Μαχαιρά» από τον κυπριακό λαό.

Πηγές

eoka-simae.com | cyprusnet.gr | livepedia.gr | romiossini.com | hypervorea.net | diktyo21.gr | orc.gov.cy | board.satportal.to | dim-rizou.pel.sch.gr | metopo.org.uk | geocities.com/vythosgnosis | antiparakmi.blogspot.com | egolpio.wordpress.com